

N:o 143.

Af herr **J. Mankell**, om tillägg till § 65 riksdagsordningen.

Det torde numera icke kunna förnekas, att hos svenska folkets flertal allt mera den öfvertygelse mognat, att Riksdagens Första Kammarer icke blifvit, hvad man vid representationsförändringen väntade och förmodade att densamma skulle blifva. Man antog då och gillade, att den skulle utgöra den hämsko, som behöfdes för att förekomma enkammarssystemets möjliga öfverdrifter, utan att därför hindra nationens naturliga utveckling och framåtskridande.

Upphofsmanen till nu gällande riksdagsordning, dåvarande justitiedepartementets minister friherre De Geer, yttrade till statsrådsprotokollet i fråga om 1863 års förslag till nämnda riksdagsordning följande: »En lagstiftande församling, liksom hvarje annan mensklig magt, behöfver vid sin sida en jemlike för att icke, förr eller senare, urarta till envælde, som sätter sin egen magtfullkomlighet framför sanningens och rättvisans.» Och han ansåg därför, »i likhet med hvad som allmänast erkännes lämpligt, att det nya representationsförslaget borde fördela representationen i tvenne kamrar, på ett sätt, som på samma gång förekommer förhastade beslut och tryggar det beståendes rätt». Hvad dermed menades, framgår af ett längre fram förekommande uttryck, »att det icke torde vara öfverflödigt att i den ena kammaren inlägga en motvigt emot begäret efter allt för hastiga förändringar».

Således var det, för att förekomma enkammarssystemets envælde och afböja förhastade beslut samt allt för hastiga förändringar, som den Första Kammarer borde ställas bredvid den Andra.

Det må lemnas derhän, huru vida enkammarssystemet ovilkorligen

måste medföra de olägenheter, som här befarades, särdeles om tillika en stark verkställande myndighet förefinnes, äfvensom huru vida exempel ej skulle kunna anföras, der detsamma hos en nation med utsträckt politisk bildning och vana vid sjelfstyrelse skulle kunna vara lämpligt.

Men å andra sidan må gerna medgifvas, att ej så få historiska företeelser, der dessa förutsättningar ej finnas, ådalagt, att tillfälliga stämningar eller värtaliga anföranden kunnat framkalla omogna, förhastade och öfverilade beslut, hvilka kunnat och bort förekommas genom tillvaron af en medkammare, som egt rättighet att under en viss tid fördröja beslutets öfverlemnande till den verkställande magten.

Men detta torde också vara det enda verkliga berättigandet för tillvaron af en s. k. Första Kammare, om än ej får lemnas ur sigte, att sådana på den historiska utvecklingens grund äfven tillkommit för andra syftsmål, såsom t. ex. för beredandet, vid öfvergångsperioder, åt regenten af omedelbart inflytande på representationen, för förskaffandet af ökad vikt åt högre samhällsklasser, eller för tillförsäkran af vederbörlig andel i lagstiftningen åt särskilda landsdelar i federativa stater o. s. v., hvilka syften dock alla ur rent principiell synpunkt måste betraktas såsom främmande utväxter i förhållande till det nyssnämnda enda giltiga.

Men i intet hänseende må erkännas berättigandet af en Första Kammare i och för sig såsom en nödvändig representation för försvaret af ett rikedomsfåtals intressen mot öfriga medborgares. Rikedom och bildningen hafva dessförutan i samhället så många utvägar att göra sig gällande, att *de* allra minst behöfva en särskild representation.

Emellertid har vår Första Kammare under det fjerdedels århundrade, som förflutit sedan representationsförändringen, utvecklat sig till just en sådan utpreglad *minoritetsrepresentation*, som icke allenast ensidigt bevakat det högsta rikedomsfåtalets intressen och oafvisligt förkastat de minsta reformer, som ens aflägsset ansetts kunna hota detsamma, utan äfven hindrat den tillämpning af ansvarighetsbestämmelserna för statsrådet, hvarigenom ensamt det konstitutionella statsskicket kan upprätthållas och allenastyrandet förebyggas, i följd hvaraf andan i vår statsförfattning i sina djupaste grundvalar blifvit rubbad. Första Kammarens magt har i sjelfva verket i det närmaste urartat till det »envälde», hvilket representationsförslagets upphofsman fruktade hos enkammersystemet, »som sätter sin egen magtfullkomlighet framför sanningens och rättvisans». Och det tillstånd har inträdt, som han hoppa-

des undvika, nemligen: »att båda kamrarna genom sitt ursprung skulle komma till hvarandra i en fiendtlig ställning, som kunde blifva vådlig för samhällsordningen».

Betraktar man de äldre förslag, som före 1865 blefvo framförda till ständsförfattningens ersättande genom en ny nationalrepresentation, så framgår deraf på ett lärorikt sätt, att man före representationsförändringen i allmänhet ingalunda var böjd att gifva Första Kammaren en dylik magt eller ens likställighet med den Andra.

Redan i det memorial, som af konstitutionsutskottet vid 1809—1810 års riksdag utarbetades, föreslogs, att den svagare, Första Kammaren, som valdes efter viss andel i bevillningssumman, i afseende på beskattningen blott skulle få framlägga förslag, men den Andra, som valdes efter befolkningsnumerären, derom skulle fatta beslut. I afseende på vanliga lagstiftningsfrågor skulle den Andra få framlägga förslag, men den Första fatta beslut, rörande hvilka regeringen endast skulle ega suspensivt veto. Till det utskott, som borde förrätta granskningen af medlens förvaltning, skulle kamrarna välja ett proportionellt antal medlemmar, följaktligen den Första ett mindre än den Andra.

Enligt det vid 1828—1830 års riksdag af Anckarsvärd-Richter framlagda representationsförslaget, skulle den af de röstberättigade valda Andra Kammaren (stora nämnden med 175 ledamöter) utse den Första (pröfningsnämnden med 75 ledamöter). I utskotten, som tillsattes genom gemensam omröstning af båda kamrarna, borde den Andra hafva dubbelt antal ledamöter mot den Första. Alla penningfrågor skulle afgöras i gemensamt sammanträde. Alla ärenden borde först behandlas af Andra Kammaren, och de, som der afslogos, förfalla. Andra Kammaren skulle hafva vidsträckt åtalsrätt mot statsrådet och högsta domstolen, men den Första, med adjunktion af 9 ledamöter från högsta domstolen eller hofrätterna, i dylika mål vara domstol. Närmare enkammarssystemet kunde man knappast komma.

Detta system lades äfven till grund för det första af konstitutionsutskottet, enkanneligen efter norskt mönster, vid 1840—1841 års riksdag uppgjorda representationsförslaget, i hvilket föreslogs Riksdagens sammanträdande hvart annat år (i stället för hvar femte), gemensamma valdistrikt för land och stad, census för fastighetsegare och yrkesidkare såsom vilkor för valrätt, samfälda men medelbara val efter graderad röstskala o. s. v. Men då detta förslag ansågs för radikalt, utom af bondeståndet, uppgjordes af konstitutionsutskottet ett annat på följande grunder. Riksdagen borde sammanträda hvart tredje år och bestå af två kamrar, af hvilka den Andra (här kallad den Första) skulle räkna

175 ledamöter och utse den Första (här kallad den Andra), som borde räkna 75 ledamöter och vid hvarje lagtima riksdag omsättas med en tredjedel. I penningfrågor skulle första rösten tillhöra den Andra, men i lag- och grundlagsfrågor den Första; stannade båda i olika beslut, skulle, efter omständigheterna, frågan förfalla eller af båda kamrarna vid gemensamt sammanträde samfäldt afgöras. Valen till Andra Kammaren borde blifva samfälda och för städerna, som egde tillsätta 30 medlemmar, omedelbara, men för landsbygden, som egde tillsätta 145 medlemmar, medelbara. Valrätt borde enligt graderad röstskala tillkomma en hvar, som fyllt 21 år och egde fastighet eller idkade yrke med minst 300 riksdalers inkomst eller var embets- och tjänsteman. För valbarhet till Andra Kammaren fordrades att hafva fyllt 25 år och för valbarhet till Första att hafva fyllt 35 år och bevisat minst tvenne riksdagar.

Detta förslag antogs till hvilande. Men vid 1844—1845 års riksdag förkastades det af adel och prester, ehuru det bifölls af borgare och bönder. Sedan förslaget härigenom förfallit, uttalade sig adel och prester för tvenne kamrar à 125 ledamöter hvardera, valda af stånden, men borgarståndet för ett annat förslag, enligt hvilket den Första Kammaren med 75 ledamöter borde utses af den Andra med 150 ledamöter, hvarjemte bondeståndet vidblef det sedan förra riksdagen hvilande förslaget.

Ändtligen framlade regeringen vid 1847—1848 års riksdag ett eget förslag, som dock befans så litet motsvarande förväntningarna, att det genast förkastades. I följd deraf utarbetades af regeringen ett annat, enligt hvilket Riksdagen skulle utgöras af två kamrar. Den Andra borde bestå af 150 medlemmar, valde särskildt för städerna och särskildt för landsbygden, med hög census och graderade skalor för valrätt. Till Första Kammaren, med 120 medlemmar, skulle valen förättas af landtnämnder, valda af Andra Kammarens olika valkorporationer. Lag- och grundlagsfrågor borde först föredragas i Första Kammaren, öfriga frågor först i den Andra. I lagfrågor fordrades båda kamrarnes sammanstående beslut, men i penningfrågor borde gemensam votering ega rum.

Detta förslag, som torde kunna betraktas såsom en första uppräning till det sedermera genomförda, blef antaget till hvilande. Men när det sedermera vid 1850—1851 års riksdag skulle behandlas, hade reaktionen efter 1848 års händelser så långt framskridit, att det förkastades af alla stånd, utom borgarståndet, under det bondeståndet röstade för det 1850 af reformvännerna uppgjorda s. k. Örebroförslaget.

Enligt det sistnämnda borde till de årliga riksdagarne Andra Kammaren utses af elektorer, som valdes af alla myndige män, som ett år varit mantalsskrifne i valdistriktet. Denna kammare (folktinget) borde bestå af 120 riksdagsmän, hvilka utsågo den Första (landstinget), som räknade 75 medlemmar, hvaraf sedermera en tredjedel årligen skulle ombytas, och till hvilket voro valbare alla, som uppnått 35 års ålder, utan någon censusqualifikation. Till utskotten valdes fem åttondedelar af Andra och tre åttondedelar af Första Kammaren. Till den förra skulle alla propositioner och utskottsbetänkanden först aflemnas och efter derstädes skedd behandling till den Första hänskjutas, hvarpå de flesta ärenden, om hvilka kamrarne ej kunde förena sig, borde afgöras genom gemensamma omröstningar o. s. v.

Genom omröstningarnas slump antogs vid samma riksdag till hvilande herr G. Lagerbjelkes förslag, som utgjorde en blandning af ståndsförfattningen och enkammarsystemet, enligt hvilket de flesta ärenden skulle kunna på ett rum afgöras, efter omröstning med två tredjedels pluralitet, eller i motsatt fall återgå till vanlig ständsbehandling. Men detsamma förkastades vid följande riksdag. Och sedermera föreföll i afseende på denna fråga intet af vigt, förrän de adresser af borgare och bondestånden vid 1859—1860 års riksdag aflätos, som föranledde representationsförändringen, hvarvid må erinras, att sistnämnda stånd vidblef sin åsigt om Första Kammarens utseende genom den Andra.

Af här i största korthet anförda sakförhållanden torde framgå, att ständerna före representationsförändringen i allmänhet icke voro böjde för att gifva Första Kammaren likställighet med den Andra, utan att den dels borde vara svagare till antalet, dels innehafva en mindre befogenhet vid ärendenas afgörande och dels blott i proportion till antalet lemna medlemmar till utskotten, för att ej tala om de förslag, enligt hvilka den helt och hållet skulle utses genom den Andra eller dess valkorporationer. Och alldeles tydligt var det, att dess uppgift blott tänktes vara att förebygga förhastade beslut, men ingalunda att utgöra någon slags minoritetsrepresentation, som i längden kunde blifva ett hinder för verkställandet af Andra Kammarens, den egentliga representationens, vilja och önsknigar.

Vid sådant förhållande kan den frågan uppkastas, huru det var möjligt, att Riksdagen det oaktadt slutligen kunde antaga en riksdagsordning, enligt hvilken Första Kammaren fick sin nuvarande sammansättning och enligt hvars § 1 densamma erhöll »lika behörighet och myndighet med den Andra». Sådant kan icke förklaras endast genom den trötthet, som i afseende på den viktiga frågan om representations-

förändringen bemäktigat sig sinnena, eller genom begäret att en gång få slut på densamma och därför taga, hvad som kunde fås och hvad regeringen bjöd på, samt hvad den kunde förmå adel och prester att medgifva.

Nej, det verkliga skälet till det slutliga bifallet torde kunna sökas i den fullkomliga okunnighet och de deraf följande illusioner, hvori man sväfvade i afseende på verkningarna af den *kommunala rösträtt*, som förut blifvit antagen, och i afseende på hvars beskaffenhet de enklaste statistiska uppgifter då alldeles saknades.

Detta framgår bland annat af justitiestatsministerns ofvan omnämnda yttrande till statsrådsprotokollet. Han framhåller deri på ett ställe, »att begge kamrarna *utgå från hela folket* *), under det en nödig karaktersskillnad mellan kamrarna blifvit sökt genom stadgande af olika förfaringssätt för hvardera kammarens bildande». På ett annat ställe yttrar han: »Den Första, i anseende till ledamöternas antal mindre, kammarens inre styrka är, såsom förut antydts, att söka deri, att den jemväl *utgår från hela folket* *), till och med till *större* *) utsträckning än den Andra Kammaren, när från valrätt till denna senare äro uteslutna många, som ega rösträtt inom kommunen och sålunda deltaga i tillsättandet af valnämnderna för Första Kammaren.»

Således skulle Första Kammaren utgå från folket i lika mån som den Andra, ja, må hända i ännu högre grad! Numera kan man le åt dylika föreställningar. Men man har därför intet skäl att betvifla deras upprigtighet vid den tid, då de framställes. Likasom förslaget uppskötts tänkte då sannolikt flertalet. Och om äfven en eller annan klarsynt och framsynt man fans, som med oro tog det förestående språnget i det okända — ty sådant var det — kunde han dock af brist på statistiska fakta icke framställa några bevis för sina farhågor. Och det var därför, som man medgaf Första Kammarens utseende af landstingen, som blifvit valde af elektorerna — dervid de städer, som icke fingo egna riksdagsmän i kammaren, erhöilo dubbel rösträtt — hvilka i sin ordning på fyrktalsrösträttens grund blifvit utsedde — af folket!

Den utredning af den kommunala rösträtten, som 1871 verkställdes af statistiska byrån och sedermera offentliggjordes, var dock egnad att skingra många illusioner, fastän dess resultat först efter hand gjorde sig gällande och genom erfarenheten blefvo ytterligare bekräftade. Deraf har sedan frångått, att, oafsedt de många kommuner, der en enda eller några få personer hafva hela magten, i allmänhet *en tiondedel* af

*) Kursiveradt af motionären.

de högst beskattade hafva öfvervigten öfver de öfriga nio tiondedelarne, och att det är denna tiondedel, som utser elektorerna till landstingen, hvilka sistnämnda i sin ordning få välja till Första Kammaren bland de högst beskattade. Antager man nu, efter de ursprungliga beräkningarna, att de kommunalt röstberättigades antal uppgår till 480,000 personer, så blir det egentligen högst 48,000, som utse elektor till landstingen. Beräknar man efter vanligheten antalet myndige män till omkring fjerdedelen af rikets befolkning, således till 1,200,000 bland 4,800,000, blir det följaktligen mindre än *tjugu-femtedelen* deraf, som ytterst utser Första Kammaren bland den rikaste *femtiondedelen*, omkring 24,000 valbare. Och räknar man efter hela befolkningen, så blir det endast *en hundradedel*, som ytterst får välja mellan den rikaste *tvåhundredelen*. Förhållandet illustreras ytterligare derigenom, att valberättigade till Andra Kammaren högst äro 300,000 män, således endast fjerdedelen af de myndige och sextondedelen af befolkningen.

Följden af denna Första Kammarens sammansättning har blifvit den naturliga i denna sjelfviskhetens och de egna intressenas tid, nemligen att kammaren, såsom ofvan är antydt, öfvergått till en utpreglad minoritetsrepresentation, hvilken allt bestämdare motsätter sig alla reformer, som i minsta mån kunna tänkas i den aflägsnaste framtid inskränka det af densamma företrädda fåtalets magt. Den når detta mål genom sitt *absoluta veto* i lagfrågor. Och som den äfven i anslagsfrågor ofta kan påräkna en minoritet i den Andra, som vid gemensamma voteringar röstar med densamma, kan den äfven i afseende på dessa bibehålla en öfvervigt, hvilken är så mycket farligare, som Andra Kammaren derigenom beröfvas enda medlet att gifva eftertryck åt de anmärkningar mot statsråden, som den Första konsekvent förkastar. Härigenom har till förmån för den verkställande magten den jemvigt mellan statsmagterna rubbats, som upphofsmännen till det nuvarande statsskicket — må vara obefogadt — år 1809 framhöllo såsom den önskvärda grunden för detsamma, budgeten hastigt uppjagats till en onaturlig höjd och den nationella utvecklingen på många områden afstannat.

Vill man nu återbringa förhållandena i deras naturliga strömfåra och åt Första Kammaren endast förbehålla dess egentliga uppgift, *att förhindra förhastade beslut*, må gerna, så godt först som sist, medgifvas, att intet medel härför torde kunna upptäckas, som för närvarande har ringaste utsigt att vinna Första Kammarens bifall. Men det oaktadt är af största vikt, att alla medel till målets vinnande tagas i noggrant öfvervägande, på det nationen och den del af Riksdagen, som önskar rättelse i missförhållandet, må kunna förena sig om det lämpligaste

samt slutligen med all kraft trycka på dess genomförande, när tiderna derför blifva gynsammare.

Med afseende härå erbjuda sig följande utvägar:

dels inskränkning af fyrktalsväldet genom ändring af den kommunala rösträtten,
 dels utvidgande af valbarheten till Första Kammaren i förening med arfvodes tilldelande åt dess ledamöter;
 dels inskränkning på ett eller annat sätt af Första Kammarens finansiella befogenhet i förhållande till den Andra;
 dels inskränkande af Första Kammarens vetorätt till endast ett uppskjutande.

Med afseende på dessa utvägar måste tillika tagas hänsyn till möjligheten att, äfven om man icke kan påräkna Första Kammarens bifall, åtminstone vinna den Andras godkännande.

Naturligast förefaller att taga boten, der man tagit soten, det vill säga att, då missförhållandet i afseende på Första Kammarens sammansättning kan sägas hafva sitt förnämsta ursprung i den nuvarande kommunala rösträtten, hvars verkningar ej vid representationsförändringen voro förutsedda, *begränsa fyrktalsväldet* i behöfligt mått. Men därför äro ingalunda de begränsningar till en tiondedel eller en tjugonedel af kommunens hela röstantal, som hittills inom Andra Kammaren blifvit ifrågasatta, tillräckliga, emedan derigenom sannolikt afgörandet i alla fall skulle stanna i samma eller en föga mindre minoritets hand än för närvarande. Utan dertill fordras vida mera, åtminstone att, jemte det relativa röstmaximum af en tjugodedel, äfven sättes ett absolut maximum af ett bestämdt röstantal, såsom förhållandet är med städerna. Lämpligaste och enklaste sättet att lösa den kommunala rösträttsfrågan har enligt min åsigt alltid varit att göra den kommunala rösträtten likstald med den politiska och låta den medfölja dess ändringar. Eller också, om man det ej vill, att anlita samma utväg, som för några år sedan var ifrågasatt i afseende på Stockholm och städerna samt då af Andra Kammaren bifölls, nemligen att med afseende på rösternas antal fördela de röstberättigade i tvenne lika stora lager och att åt ingen röstberättigad gifva flere röster, än att hela det lägre lagrets röster motsvarade hela det högre lagrets. Men som ingen sådan inskränkning af fyrktalsväldet på landet för närvarande torde hafva utsigt till framgång inom Andra Kammaren, och dessutom statistiska siffror till dess bedömande saknas, vågar jag icke nu föreslå densamma.

Mycket omhuldad har på senare tider den tanken varit att *underlätta vilkoren för valbarheten* till Första Kammaren och derigenom öka

de valbares antal, dels genom att minska tiden för riksdagsmannaskapet t. ex. från 9 till 6 år, dels genom att nedsätta census för valbarhet t. ex. till hälften af den nuvarande, dels genom att åt Första Kammarens medlemmar bereda samma arfvode, som åt den Andras, hvarigenom flere, än för närvarande, skulle kunna åtaga sig uppdraget. Med anledning häraf torde likväl böra ihågkommas, att redan nu i medeltal den verkliga tjenstetiden blott uppgår till omkring 6 år. Vidare att sedan representationsförändringen antalet valbare till Första Kammaren, utan någon nedsättning af census, ökats från omkring 12,000 till 24,000 och väl fortfarande lärer komma att stiga. Men äfven dessförutan ser jag i de föreslagna åtgärderna inga säkra garantier för en lämpligare sammansättning af Första Kammaren, så länge densamma ytterst utses af samma minoritet af de kommunalt röstberättigade som för närvarande, och detta dertill med dubbel medelbarhet. Snarare förefaller troligt, att arfvodes tilldelande åt Första Kammarens ledamöter vid sådant förhållande skulle tillföra kamrarne nästan lika konservativa element som hittills, men då med säkrare utsigt att de längre stannade qvar. Denna utväg förefaller mig derför mindre tjenlig. Äfven förkastades vid senaste riksdag en i detta syfte väckt motion af båda kamrarne.

Det tredje medlet skulle vara att på något sätt *inskränka Första Kammarrens finansiella befogenhet* i förhållande till den Andras. Detta är redan i viss mån fallet genom dess mindre antal, hvarigenom den Andra i penningfrågor skulle kunna förvärfva en bestämd öfvervigt, som kunde inverka äfven på andra frågor. Men man har redan sett, huru denna inskränkning i praktiken tagit sig ut. Emellertid vill jag ej neka, att frågan om Första Kammarrens relativt mindre befogenhet i ej ringa mån vore löst, om man kunde antaga att valen till den starkare Andra Kammaren i allmänhet utfölle till sparsamhetens fördel, t. ex. genom införande af allmän rösträtt. Men kan man med afseende på närvarande förhållanden våga hoppas härpå och i synnerhet på Andra Kammarrens bifall till sistnämnda reform? En annan utväg vore utskottens tillsättande proportionellt till kamrarnes styrka, hvarigenom dock i och för sig icke mycket vore vunnet, då Första Kammaren i alla fall vid frågornas behandling in pleno bibehöll sin likställighet med den Andra. Vidare kunde man, liksom i flere andra länder, först låta Andra Kammaren behandla penningfrågor och budgeten samt sedermera ställa så, att den Första på ett eller annat sätt nödgades antaga den sistnämnda, sådan den af den Andra blifvit bestämd. Men sådant förutsatte en icke obetydlig omstöpning af grundlagarne, hvar-

förutan det oakadt Första Kammarens absoluta vetorätt i lagfrågor alltid qvarstode.

Mig förefaller därför under sådana förhållanden enklast och naturligast att blott ifrågasätta en sådan grundlagsförändring, hvarigenom det enda berättigade ändamålet med Första Kammarens tillvaro i icke oväsentlig mån nåddes, nemligen genom att åt densamma, åtminstone i afseende på stiftandet, ändrandet, förklarandet eller upphäfvandet af civillag, kriminallag och kyrkolag, jemte frågor rörande rikets allmänna hushållning, blott medgifva *ett uppskjutande veto*. En sådan reform skulle kunna verkställas endast genom ett mindre tillägg till riksdagsordningen, utan någon större förändring af grundlagarne, samt dessutom sannolikt hafva största utsigt att tillvinna sig Andra Kammarens bifall.

Visserligen skulle man häremot kunna invända, att den lika behörighet och myndighet i alla frågor, som enligt riksdagsordningens § 1 blifvit tillförsäkrade Första Kammaren, derigenom rubbades. Men oafsedt att det just är denna lika behörighets upphäfvande, som vore syftet med den ifrågasatta reformen, så bör dessutom ihågkommas, att densamma redan *är* rubbad genom Första Kammarens mindre styrka än den andra, med tydligt syfte att i penningfrågor kunna öfverröstas. Med anledning deraf har jag ej ens ansett behöfligt att föreslå uteslutandet af förstnämnda uttryck, hvilket dock ganska väl kan ske, om man anser sådant behöfligt för reformens genomförande.

Men om jag sålunda dristar ifrågasätta nämnda grundlagsändring, vill jag å andra sidan gerna medgifva stadgandet af sådana garantier, hvarigenom Första Kammarens uppskjutande veto må blifva tillräckligt kraftigt att förekomma den Andras förhastade beslut, såväl genom längden af uppskjutandet som genom fastheten i Andra Kammarens mening. Och för detta ändamåls vinnande har jag trott mig böra föreslå, att, om Andra Kammaren i nyssnämnda frågor fattar likalydande beslut vid tre på hvandra följande riksdagar, åtskilda genom nya val till Andra Kammaren, ett sådant beslut måtte blifva Riksdagens, äfven om Första Kammaren förkastar detsamma. Om ett beslut blifvit fattadt tvenne gånger af samma Andra Kammare och derefter tredje gången upprepadt af en nyvald eller också en gång fattadt af en äldre Andra Kammare och sedan tvenne gånger förnyadt af den derpå följande nyvalda, lärer detsamma icke gerna kunna kallas förhastadt, hvarjemte alla berättigade invändningar deremot, som af den Första blifvit gjorda, böra hafva kommit till sin fulla rätt. I alla händelser står der bakom den verkställande magtens absoluta veto.

Å andra sidan skulle man kunna anmärka, att genom den ifrågasatta reformen egentligen icke mycket vore vunnet, då Första Kammaren med tillhjälp af en eventuel minoritet i den Andra förmår genomdrifva anslagsfrågor samt derigenom äfven kan beröfva den Andra det enda säkra medlet att gifva eftertryck åt sina anmärkningar mot statsrådet. Likaså att Andra Kammaren genom reformen dock i afseende på grundlagsförändringar skulle stå magtlös inför den Första. Utan att vilja förneka den möjliga befogenheten af dessa anmärkningar, må det tillåtas mig svara, att den kammare, som i sina händer har genomdrifvandet af öfriga lagfrågor, sannolikt skall veta finna utvägar att råda bot mot nyssnämnda inskränkningar, äfvensom att det här blott gäller ett första steg, hvilket sedan kan åtföljas af andra i samma riktning.

Återstår slutligen att tillse, på hvad sätt den ifrågasatta grundlagsförändringen lämpligast skall kunna formuleras. För så vidt jag kunnat se, behöfves för ändamålets vinnande intet annat än ett tillägg till § 65 i riksdagsordningen — hvars nuvarande lydelse torde uppmärksammas — afseende att, om Andra Kammaren vid tre på hvarandra följande lagtima riksdagar, åtskilda genom nya val i hela riket till samma kammare, i andra frågor, som icke afse grundlagsändringar, fattat likalydande beslut, detta skall blifva Riksdagens beslut, ändock det icke af Första Kammaren biträdes.

Skulle jag häri hafva misstagit mig, vore jag tacksam, om konstitutionsutskottet till frågans utredande behagade framställa alla de anmärkningar rörande både saken och formen i mitt förslag, till hvilka det kan finna sig befogadt. För mig har det hufvudsakliga syftet med motionens framställande varit att bringa på tal den viktiga frågan om begränsande af Första Kammarens inflytande, i hvilket hänseende jag ansett en grundlagsändring vara högst nödig och nyttig. Och om jag än framställt ett bestämdt förslag i viss riktning, vill jag derigenom ingalunda hafva påstått detsamma vara det enda lämpliga, utan skall med nöje ansluta mig till hvarje annat förslag, hvarigenom det afsedda syftmålet bättre kan vinnas.

På grund af hvad jag sålunda anført ber jag vördsamt få föreslå, att Riksdagen till grundlagsenlig hvila måtte antaga följande tillägg till § 65 i riksdagsordningen:

Har i andra frågor, som icke afse grundlagsändringar, Andra Kammaren vid tre på hvarandra följande lagtima riksdagar, åtskilda genom nya val

i hela riket till samma kammare, fattat likalydande beslut, vare detsamma Riksdagens beslut, ändock det icke af Första Kammaren biträdes.

Stockholm den 3 februari 1894.

J. Mankell.
